

HENRYK LEŃDZION

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Kanonier Henryk Leńdzion, uczeń szkoły handlowej, lat 23.

2. Data i okoliczności aresztowania:

13 kwietnia 1940 r. zostałem aresztowany przez NKWD i wywieziony wraz z rodziną do najbliższej stacji Mikaszewicze. Na stacji czekały na nas wagony, do których kazali się ładować. Po załadowaniu czekaliśmy jeszcze trzy dni na większą liczbę ludności, która co dzień nadpływała i po uzupełnieniu wszystkich wagonów ruszyliśmy w drogę. Podróż była bardzo ciężka, bo w niewielkim wagonie towarowym było załadowane 75 osób wraz z rzeczami. W wagonie był brud, a wszy to łąziły po prostu stadami, toteż rozpoczęły się choroby – z początku wśród dzieci, a później zaczęły chorować i starsze osoby. Pomoc lekarska przychodziła co trzeci dzień. Po długich męczarniach w wagonie wysiedliśmy na ziemi rosyjskiej.

3. Nazwa miejsca zesłania:

Kazachstan, akmoleńska *obłast*, wiszniowski rejon.

4. Opis miejsca:

Obszerne stepy, na których stało kilka glinianych lepianek. Przez dachy przebijały promienie słoneczne, nie mówiąc już o deszczu. Do przybycia zesłanych rodzin polskich lepianki te były używane jako schroniska przed zimnem dla cieląt. Ponieważ nie było domów dla nas, więc musieliśmy się w nich rozlokować.

5. Skład zesłańców:

Na zesłaniu byli przeważnie Polacy, Białorusini, Ukraińcy i Żydzi. Wśród Polaków były rodziny wojskowe, wśród Białorusinów i Ukraińców – rolnicy, Żydzi natomiast to byli handlarze.

6. Życie na zesłaniu:

Życie na zesłaniu było bardzo ciężkie, bo musieliśmy pracować od wczesnego rana do wieczora. Zarobki były bardzo małe, ok. 70 rubli miesięcznie, a zboże było drogie,

toteż panował głód, chłód i nędza. Choć była bieda, Polacy wzajemnie sobie pomagali i podtrzymywali się na duchu.

7. Stosunek NKWD do Polaków:

Władze rosyjskie NKWD bardzo srogo odnosiły się do ludności polskiej, bo za niewyście lub spóźnienie się na robotę sądzili i wsadzali do więzienia. Trzeba się było bardzo wystrzegać, żeby nie powiedzieć czegoś na ich władzę lub ich porządek. Stale tylko były zebrania, na których nawoływano ludność do pracy. O ile się ktoś nie stosował do ich rozkazów, bez względu na to, czy to był Polak, czy też Rosjanin, wsadzali do więzienia.

8. Pomoc lekarska, szpitale i śmiertelność:

Pomoc lekarska była bardzo słaba, a szpitale przepełnione chorą ludnością, bo nie było środków odżywczych i witamin, a pracować trzeba było ciężko.

9. Jaka była łączność z krajem i rodziną?

Do wojny rosyjsko-niemieckiej można było otrzymywać listy, a nawet paczki, a po rozpoczęciu wojny przestały dochodzić listy i wszelkie inne przesyłki pocztowe.

10. Kiedy został uwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

12 sierpnia 1941 r. została ogłoszona wolność ludności polskiej i od tego czasu byliśmy traktowani na równi z ludnością rosyjską. W styczniu 1942 r. NKWD zrobiło spis wszystkich zesłańców i po niedługim czasie został ogłoszony pobór do wojska. Jechaliśmy do punktów zbórnych polskich, skąd byliśmy odesyłani większymi transportami na miejsce organizowania się dywizji.